

श्री
राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम पुलचोक ललितपुर
इजलास
माननीय अध्यक्ष श्री टेकप्रसाद ढुङ्गाना
लेखा सदस्य श्री बासुदेव खनाल
फैसला

२०७९।०८० सालको निर्णय नं. ३७१

पुनरावेदन नं. ०७७-RB-००५२

मुद्दा:- आयकर (२०७०/०७१) ।

श्री रघुपति जुट मिल्स लिमिटेड, बिराटनगर (रानी), मोरङ (स्थायी लेखा नं. ३०००३८०८६) को हकमा ऐ.का. अधिकार प्राप्त ग्रुप भाईस प्रेसिडेन्ट अमित कुमार जैन..... १ } पुनरावेदक

विरुद्ध

श्री आन्तरिक राजस्व विभाग, लाजिम्पाट..... १ }
श्री ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर..... १ } प्रत्यर्थी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय र अधिकारी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय : ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर

शुरु निर्णय गर्ने अधिकारी : प्रमुख कर प्रशासक श्री गंगाराम गेलाल

शुरु निर्णय मिति : २०७४।११।१६

प्रशासकीय पुनरावलोकनको निर्णय गर्ने कार्यालय र पदाधिकारी

निर्णय गर्ने कार्यालय: आन्तरिक राजस्व विभाग

निर्णय गर्ने पदाधिकारी: महानिर्देशक श्री बिनोद बहादुर कुँवर

निर्णय मिति: २०७६।१०।१२

उपस्थित कानून व्यवसायीहरू

पुनरावेदकका तर्फबाट : विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री चण्डेश्वर श्रेष्ठ

: विद्वान अधिवक्ता श्री नितेश श्रेष्ठ

प्रत्यर्थीको तर्फबाट : विद्वान उप-न्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारी

: विद्वान सहायक न्यायाधिवक्ता श्री संगिता थोकर

अविलम्बित नजीर: x

आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७६।१०।१२ मा भएको निर्णय उपर राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६(१) तथा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११६ बमोजिम करदाताको तर्फबाट परेको पुनरावेदन यसै न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार भित्रको हुँदा प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं न्यायाधिकरणको ठहर यसप्रकार रहेको छ।

तथ्य खण्ड

१. ठूला करदाता कार्यालयको कार्यक्षेत्र अन्तर्गतका करदाता श्री रघुपति जुट मिल्स लिमिटेडले आर्थिक वर्ष २०७०।०७१ को आय विवरण आयकर ऐन, २०५८ को दफा २०५८ को दफा ९९ बमोजिम कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा ९६ अनुसार रु.१२,६७,५६,८८९।- करयोग्य नोक्सानी कायम गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरमा मिति २०७१।०९।२९ मा विवरण पेश गरेको।
२. उक्त आ.व. को कार्यालयबाट कर परीक्षण हुँदा करदाताबाट पेश हुन आएको आय विवरण र सो साथ संलग्न कागजात, फांटवारी तथा प्रमाणहरूको अध्ययन, छानविन गरी पेश हुन आएको प्रतिवेदन समेतलाई आधार बनाई विश्लेषण गर्दा प्रस्तुत करदाताको यस आ.व. २०७०/०७१ को सम्बन्धमा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम आयमा समावेश गर्नुपर्ने रकम समावेश नगरेको तथा कट्टी गर्न नपाइने खर्च कट्टी दावी गरेकोले सोही ऐनको दफा १०१ बमोजिम संशोधित कर निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि संशोधित करयोग्य नोक्सानी रु.८,६३,५८,७६२।- कायम गर्नुपर्ने तथा भुक्तानीमा कर कट्टी गरेको रकम आयकर ऐन, २०५८ ले तोकेको समयमा राजस्व दाखिला गरेको नपाइएकोले कर, व्याज तथा शुल्क समेत रु.५६,६०१।- निर्धारण गर्नु पर्ने भएकोले उल्लेखित बमोजिम गर्नु नपर्ने कुनै सबुद प्रमाण भए पत्र प्राप्त भएको मितिले दिन १५ (पन्ध्र) भित्र पेश गर्न आयकर ऐन, २०५८ को १०१ (६) र दफा ९० (८) बमोजिम विस्तृत व्यहोरा खुलाई ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट करदाताको नाममा मिति २०७४।१०।१५ र २०७४।१०।२१ मा सूचना जारी भएको।
३. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७४।१०।२१ मा जारी भएको सूचना करदाताले मिति २०७४।१०।२२ मा बुझी लिई सो को लिखित जवाफ म्यादभित्रै मिति २०७४।११।०६ मा पेश गरेको।

४. करदाता उद्योगले प्रस्तुत आ.व.को मिसम्याच भिडान गर्ने गर्दा एस.लाल एण्ड सन्सले रु.२३,५५,७५२।- को विक्री देखाएको सम्बन्धमा करदाताबाट पेश भएको लेजर अनुसार रु.१७,७८,१५७।- को मात्रै खरिद देखाएको हुँदा रु.५,७७,५९५।- ले खरिद फरक परेको हुँदा उक्त खरिदलाई लागत खर्च दिई सो मा प्रा.लि.को यस आ.व.को कुल मुनाफा १०.४९ प्रतिशतले हुने रु.६०,५८९।- थप विक्री मानी सोही ऐनको दफा ७ को उपदफा (२) को (ग) बमोजिम आयमा समावेश गर्नुपर्ने लगायतको कारणबाट प्रस्तुत करदाता श्री रघुपति जुट मिल्स लिमिटेडको आ.व. २०७०।०७१ मा औद्योगिक व्यवसाय तर्फको संशोधित करयोग्य नोक्सानी रु.८,६३,५८,७६२।- कायम गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७४।११।१६ मा खडा भएको निर्णय ।
५. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरले मिति २०७४।११।१६ मा जारी गरेको आ.व. २०७०/०७१ को आयकर तर्फको संशोधित कर निर्धारण आदेशमा चित्त नबुझी रघुपति जुट मिल्स लिमिटेडले प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७५।०१।२३ मा आन्तरिक राजस्व विभागमा पेश गरेको निवेदन।
६. करताताले प्याकेजिङ्ग मेटिरियलको अन्तिम मौज्जात कम मूल्याङ्कन गरी बढी व्यापार मौज्जात लागत खर्च कट्टी लिएको सम्बन्धमा पहिलो प्राप्ति पहिलो निष्काशन अनुसार अन्तिम मौज्जातमा रहेको **Billing Hoops Cold Roll 3/4 ३५५८ के.जी. र Billing Hoops Cold Roll 3/4 ३५५८ के.जी.** को आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ को उपदफा (४) अनुसारको लागत खर्च भन्दा कम मूल्याङ्कन गरी बढी लागत खर्च कट्टी गरेको हुँदा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ बमोजिम कट्टी नपाउने भनी कार्यालयबाट भएको निर्णय कानूनसम्मत देखिएको। यसैगरी ब्याज खर्च सम्बन्धमा एकातर्फ तरलता अभाव देखाई बैंकबाट कर्जा लिई ब्याज खर्च कट्टी गरेको अर्कोतर्फ आफूसंग भएको रकम अन्य फर्मलाई ब्याज नलिईकन लामो समयसम्म सापटी दिएको तथा उधारोमा सामान बिक्रि गरी असुल उपर नगरेको हुँदा समानुपातिक हिसाबले हुन आउने हदसम्मको बैंक कर्जामा निवेदकले कट्टी गरेको ब्याज खर्च आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४(१) बमोजिम अमान्य गर्ने गरी कार्यालयले गरेको निर्णय कानूनसम्मत देखिएको। त्यस्तै कच्चा पदार्थको शुरु मौज्जात बढी मूल्याङ्कन गरी बढी व्यापार मौज्जातको लागत खर्च कट्टी लिएको सम्बन्धमा करदाताले आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ को उपदफा (६) र (८) बमोजिम कच्चा पदार्थको अन्तिम मौज्जात गणना नगरी औषत लागत तरिकाबाट अन्तिम लागत मौज्जात गणना गरेको हुदां कार्यालयबाट पहिलो प्राप्ति पहिलो निष्काशन तरिका बमोजिम अन्तिम मौज्जात रहेको कच्चा पदार्थको लागत गणना गरी कायम हुने अन्तिम मौज्जात भन्दा बढी मूल्याङ्कन गरी व्यापार मौज्जातको लागत खर्च कट्टी गरेको

पाईएकोले सोही ऐनको दफा १५ बमोजिम ब्यापार मौज्दातको लागत खर्च कट्टी नपाउने भनी कार्यालयले गरेको निर्णय कानूनसम्मत देखिएको। यसैगरी कर्मचारी पारिश्रमिक तथा अन्य सुविधा सम्बन्धमा करदाताले कुनै ठोस प्रमाणहरू पेश नगरेको अवस्थामा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ तथा १५ बमोजिम खर्च कट्टी नपाउने भनी कार्यालयले गरेको निर्णय कानूनसम्मत देखिएको। साथै नोक्सानि खर्च कट्टी सम्बन्धमा निवेदकले लिएको जिकिर तथा प्रमाणको अध्ययन, छानविन, विप्लेषण एवं भिडान गरी पुनः संशोधित कर निर्धारण गर्नको लागि कार्यालयमा पठाउनु पर्ने। त्यसैगरी बिक्री खर्चमा समावेश विभिन्न खर्च शीर्षकमा खर्च कट्टी सम्बन्धमा शुरु कार्यालयबाट कर परिक्षणको क्रममा छानविन गर्दा कुनै ठोस प्रमाणहरू पेश नगरेको अवस्थामा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ बमोजिम खर्च कट्टी दिन नमिल्ने भनी कार्यालयले गरेको निर्णय कानूनसम्मत देखिएको। साथै मिसम्याच सम्बन्धमा करदाताले एस. लाल एण्ड सन्स (स्थायी लेखा नं. ३०००७०८७५) बाट खरीद गरेको रकम रु. रु.५,७७,५९५।- कम खरीद देखाएको भनी सोही रकम बराबर थप खरीद कायम गरी सोमा निवेदकको यस आ.ब.को कुल मुनाफा १०.४९ प्रतिशत समायोजन गर्दा हुने रकममा लागत खर्च दिई हुने रु.६०,५८९।- थप बिक्री मानी सोही ऐनको दफा ७ को उपदफा (२) बमोजिम आयमा समावेश गर्नुपर्ने भनी कार्यालयबाट संशोधित कर निर्धारण गरेको देखिएकोले निवेदकको निवेदन जिकिर नपुग्ने ठहर्छ भनी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७६।११।१२ मा भएको निर्णय।

७. ठूला करदाता कार्यालयबाट संशोधित कर निर्धारणको क्रममा प्याकेजिङ्ग मेटिरियलको अन्तिम मौज्दात कम मूल्यांकन गरी बढी व्यापार मौज्दातको लागत खर्च कट्टी, ब्याज खर्च, कच्चा पदार्थको शुरु मौज्दात बढी मूल्यांकन गरी बढी व्यापार मौज्दातको लागत खर्च कट्टी लिएको, कच्चा पदार्थको अन्तिम मौज्दात कम मूल्यांकन गरी बढी व्यापार मौज्दातको लागत खर्च कट्टी लिएको, कर्मचारी पारिश्रमिक तथा अन्य सुविधा खर्च कट्टी, नोक्सानी खर्च कट्टी, बिक्री खर्चमा समावेश विभिन्न खर्च शीर्षकमा भएको खर्च कट्टी तथा मिसम्याचका सम्बन्धमा ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारण आदेश तथा उक्त आदेशलाई सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट भएको निर्णय गैरकानूनी र अन्याय पूर्ण हुँदा बदर गरी पाउँ भन्ने व्यहोराको करदाताको तर्फबाट मिति २०७७।०४।२८ मा यस न्यायाधिकरण पेश भएको पुनरावेदन पत्र।
८. यसमा मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४ को दफा १४०(३) बमोजिम छलफलको प्रयोजनार्थ विशेष सरकारी वकिलको कार्यालयलाई सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस न्यायाधिकरणबाट मिति २०७९।०१।०२ मा भएको आदेश।

९. यसमा यिनै पुनरावेदक करदाताले यस न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गरी विचाराधीन आ.व.०६७।०६८ को मूल्य अभिवृद्धि कर (०७६-२०१७-०१७९ र ०७६-२०१७-०१८०) आ.व. ०६८।०६९ को मू.अ.कर (०७६-२०१७-०१८१ र ०७६-२०१७-०१८२) आ.व.०६९।०७० को (०७६-२०१७-०२२९ र ०७६-२०१७-०२३०) का मुद्दाहरू समेत लगाउ कायम गरिदिएको छ। साथै पेशी चढाई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस न्यायाधिकरणबाट मिति २०७९।३।६ मा भएको आदेश।

ठहर खण्ड

१०. नियम बमोजिम पेशी सूचीमा चढी निर्णयार्थ इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा मिसिल संलग्न पुनरावेदन पत्र, प्रत्यर्थी ठूला करदाता कार्यालयबाट प्राप्त हुन आएको शुरु मिसिल लगायतका अन्य कागजातहरू समेत अध्ययन गरी पुनरावेदक करदाता रघुपति जुट मिल्स लिमिटेडका तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री चण्डेश्वर श्रेष्ठ र विद्वान अधिवक्ता श्री नितेश श्रेष्ठले ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट भएको संशोधित कर निर्धारण आदेश त्रुटिपूर्ण रहेको हुँदा सो आदेश बदर गरी पुनरावेदन मागदावी बमोजिम गरी पाउँ भनी तथा प्रत्यर्थी कार्यालयका तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विशेष सरकारी वकीलको कार्यालय, काठमाडौँका विद्वान उपन्यायाधिवक्ता श्री दीपक भण्डारी र विद्वान सहायक न्यायाधिवक्ता श्री संगिता थोकरले ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट भएको निर्णय र सोही निर्णय सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागबाट भएको निर्णय समेत विधिसम्मत रहेको हुँदा सदर गरी पाउँ भनी गर्नुभएको बहस समेत सुनियो।
११. पुनरावेदक करदाताबाट लिइएको पुनरावेदन जिकिर, दुवै तर्फका विद्वानहरूबाट प्रस्तुत बहस बुदाँहरू र मिसिल संलग्न कागज प्रमाणको अध्ययन गरी हेर्दा, यसमा ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरबाट पुनरावेदक करदाताको हकमा भएको संशोधित कर निर्धारणको आदेश तथा सोही आदेश सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशबाट भएको निर्णय समेत मिलेको छ, छैन? करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्छ, सक्दैन भन्ने प्रश्नमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो।
१२. करदाताको पहिलो पुनरावेदन जिकिर प्याकेजिङ्ग मेटेरियलको अन्तिम मौज्जात कम मूल्यांकन गरी बढी व्यापार मौज्जातको लागत खर्च कट्टी लिएको सम्बन्धमा देखिन्छ। करदाताले कर परीक्षणको क्रममा पेश गरेको विवरणमा उल्लेख भएको packing Material अन्तर्गतका वस्तुहरूको प्रति के.जी. खरिद मूल्य र उद्योगले उक्त वस्तुहरूको अन्तिम मौज्जातको मूल्यांकन गर्दा कायम प्रति के.जी. मूल्यमा भिन्नता पाईएको कारण करदाताले बढी लागत दावी गरेको रकम रु.७६,६७८।- लागत खर्च कट्टी नपाउने भनी ठूला करदाता कार्यालयबाट संशोधित कर निर्धारण भएको देखिन्छ। उद्योगले आफ्नो

सहायक कच्चा पदार्थको खपत FIFO प्रणाली बमोजिम गणना गर्दा लेखाको सर्वमान्य सिद्धान्त अन्तर्गत पहिलो प्राप्ति भएको व्यापार मौज्जात पहिले नै निसर्ग हुन्छ भन्ने आधारमा गणना गरिएको हुँदा अन्तिम मौज्जातको मूल्यांकन अन्तिम खरिद मूल्य अनुसार नै न्यून देखिएकोले उक्त खर्च कट्टी पाउनुपर्ने करदाताको पुनरावेदन जिकिर रहेको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ को उपदफा (६) मा "कुनै व्यक्तिको व्यवसायको व्यापार मौज्जात यकिन गर्न नसकिने भएमा त्यस्तो व्यक्तिले पहिलो प्राप्ति पहिलो निष्काशन तरिका वा भारित औसत लागत तरिकाबाट व्यापार मौज्जातको लागत गणना गर्न छनौट गर्न सक्नेछ।" भन्ने कानूनी व्यवस्था उल्लेख गरेको पाईन्छ। साथै दफा १५ को उपदफा (८) मा "उपदफा (६) बमोजिम व्यापार मौज्जातको लागत गणना गर्दा देहायको तरिकाले गणना गर्नु पर्नेछः- (क) भारित औसत लागत तरिका बमोजिम गणना गर्दा लेखाको सर्वमान्य सिद्धान्त अन्तर्गत व्यवसायमा रहेका उही किसिमका सबै व्यापार मौज्जातको भारित औसत लागतको आधारमा गणना गर्ने, (ख) पहिलो प्राप्ति पहिलो निष्काशन तरिका बमोजिम गणना गर्दा लेखाको सर्वमान्य सिद्धान्त अन्तर्गत पहिले प्राप्त भएको व्यापार मौज्जात पहिले निसर्ग हुन्छ भन्ने आधारमा गणना गर्ने।" भन्ने कानूनी व्यवस्थालाई अंगिकार गरेको पाईन्छ। पुनरावेदक करदाताले सहायक कच्चा पदार्थको गणना पहिलो प्राप्ति पहिलो निष्काशन तरिकाबाट गरेको भनी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरलाई जवाफ दिएकोमा शुरु कार्यालयले उक्त तरिकाबाट सहायक कच्चा पदार्थको गणना गर्न करदाताले नपाउने र अन्तिम मौज्जातको कम मूल्यांकन भयो भनी निकालिएको निष्कर्षको आधार र कारण के हो भन्ने कुरा मिति २०७४।११।१६ को निर्णयमा खुलेको देखिएन । उक्त निर्णय उपर परेको करदाताको प्रशासकीय पुनरावलोकनको निवेदनमा निर्णय गर्ने क्रममा पनि आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकले करदाताले अवलम्बन गरेको पहिलो प्राप्ति पहिलो निष्काशन तरिकाबाट सहायक कच्चा पदार्थको मौज्जात लागत गणना गर्न नपाउने कुनै कानूनी आधार उल्लेख गर्न सकेको देखिएन । त्यस्तो आधार र कारण विनाको निर्णयलाई न्यायोचित मान्न नमिलेकोले उल्टी गरी यो शिर्षकमा पुनः आधार र कारण सहित संशोधित कर निर्धारण गर्नु भनी फाइल ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरमा पठाउन उपयुक्त हुने देखियो ।

१३. करदाताको दोस्रो पुनरावेदन जिकिर ब्याज खर्चका सम्बन्धमा रहेको देखिन्छ। आफ्नो उद्योगले विभिन्न पार्टीहरूलाई नगद रकम पेशकी नदिई आर्थिक वर्षमा उद्योगले तयारी जुट वस्तु तथा अन्य सामान विक्री कार्य गरे वापतको रकम दावी गरिएको हुँदा उक्त रकममा औसत ब्याज गणना गरी खर्च कट्टी अमान्य गर्ने गरी प्रत्यर्थी कार्यालयहरूबाट भएको निर्णय बदर गरिनु पर्दछ भन्ने करदाताको पुनरावेदन जिकिर रहेको देखिन्छ।

ठूला करदाता कार्यालयबाट संशोधित कर निर्धारणको क्रममा एकातर्फ करदाताले विभिन्न बैंकहरूबाट विभिन्न शीर्षकमा कर्जा उपभोग गरे वापत रु. ४,३८,२२,२६६।- ब्याज खर्च कट्टी गरेको तर अर्कोतर्फ आफ्ना सम्बद्ध निकाय अरुण बनस्पती, भूकुटी पल्प एण्ड पेपर, हेम ट्रेडिङ प्रा.लि. र हुलास वायर इण्डस्ट्रिज लि. लाई Advance वापत रु.७,९८,४६१।- दिएको भन्ने आधार उल्लेख गरेको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४ (१) (क) मा “कुनै आय वर्षमा व्यवसाय वा लगानीबाट भएको आयको गणना गर्ने प्रयोजनको लागि व्यवसाय वा लगानीबाट आय आर्जन हुने कार्यका लागि सिर्जना भएको ऋण दायित्व अन्तर्गत सो रकम सोही वर्ष प्रयोग गरिएको वा सो वर्षमा प्रयोग गरिएका कुनै सम्पत्ति खरिद गर्न प्रयोग गरिएको हुनुपर्ने छ” भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ। पुनरावेदक करदाताले रकम अभाव भएको भनी बैंकबाट कर्जा लिई सो मा लाग्ने ब्याज रकममा खर्च कट्टी दावी गरेको देखिन्छ भने आफूले लिन बाँकी रकमलाई उठाउने प्रयास गरेको देखिँदैन। यसरी पुनरावेदक करदाताले व्यवसायको लागि पूँजीको अभाव भनी विभिन्न बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरूबाट ऋण रकम लिई उक्त रकम व्यवसायजन्य कार्य प्रयोग नगरी सो मा लाग्ने ब्याज खर्चमा कट्टी दावी लिएको देखिन्छ भने अर्कोतर्फ विना ब्याज विभिन्न निकायहरूलाई Advance वापत रकम दिएको देखिएको अवस्था देखिँदा सापटी रकममा पुनरावेदक करदाताले प्रस्तुत आ.व. को ऋण रकममा भुक्तानी गरेको औषत बार्षिक ब्याजदर ९.११ प्रतिशतका दरले हुने ब्याज रकम रु.७२,७३९।- लाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४(१) बमोजिम कट्टी दिन नमिल्ने भनी सुरु कार्यालयबाट भएको निर्णय मिलेकै देखिन आयो।

१४. करदाताले कच्चा पदार्थको शुरु मौज्जात बढी मूल्यांकन गरी बढी व्यापार मौज्जातको लागत खर्च कट्टी लिएको भनी रु.१३,५०,५४१।- लागत खर्च नपाउने भनी ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारणको निर्णय गैर कानूनी भनी तेस्रो पुनरावेदन जिकिरमा उल्लेख गरेको देखिन्छ। कच्चा जुटको अन्तिम मौज्जात गणना आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ को उपदफा (८) को कानूनी व्यवस्था बमोजिम औषत लागत तरिका अवलम्बन गरी भएको र सो बमोजिम कायम भएको अन्तिम मौज्जातलाई नै प्रस्तुत आ.व.मा शुरु मौज्जातको रूपमा सारिएको हुँदा अन्तिम मौज्जात न्यून गरी बढी व्यापार मौज्जात लागत खर्च कट्टी नलिएको भन्ने करदाताको पुनरावेदन जिकिर रहेको देखिन्छ। ठूला करदाता कार्यालयबाट संशोधित कर निर्धारणको क्रममा पुनरावेदक करदाताले प्रस्तुत आ.व.मा कच्चा पदार्थ (जुट) को शुरु मौज्जात १,६५८.३२६ मे.टन को मौज्जात मूल्यांकन रु.७,२८,७८,४४८।- कायम गरेको तर कर परीक्षणको क्रममा करदाताले अघिल्लो आ.व.मा मौज्जातमा रहेको कच्चा पदार्थ मध्ये जुट खरिद मूल्यभन्दा लागत खर्च बढी दावी गरी प्रस्तुत आ.व.को शुरु मौज्जात

कायम गरी रु.१३,५०,५४१।- बढी लागत खर्च कायम गरेको हुँदा उक्त रकममा खर्च कट्टी दिन नमिल्ने भन्ने व्यहोरा उल्लेख गरेको देखिन्छ। करदाताले मिति २०७४।११।०६ मा ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरमा पेश गरेको लिखित जवाफमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ उपदफा (८) अन्तर्गत कच्चा जुट खरिदको औषत लागत बार्षिक दरबाट नै अन्तिम मौज्जातको गणना गरेको र आयकर ऐन, २०५८ लागू भए देखि नै यस उद्योगले बार्षिक औषत तरिकाबाट मौज्जात गणना कार्य गर्दै आएको भनी स्पष्ट जवाफ दिएको देखियो । यस सम्बन्धमा ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरले कुनै आधार र कारण उल्लेख नगरी पहिलो प्राप्ती पहिलो निष्काशन गरिका बमोजिम मूल्यांकन गर्दा रु.१३५०५४१।- न्यून मूल्यांकन हुन जाने भई व्यापार मौज्जात लागत खर्च बढी दावी गरेकोले लागत खर्च कट्टी नपाउने निष्कर्षमा पुगेको देखियो। यसरी आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ को उपदफा (६) ले पहिलो प्राप्ती पहिलो निष्काशन तरिका वा भारित औषत लागत तरिकाबाट व्यापार मौज्जातको लागत गणना गर्न छनौट गर्न सक्ने अधिकार करदातालाई प्रदान गरेको परिप्रेक्ष्यमा कर कार्यालयले आफैले पहिलो प्राप्ती पहिलो निष्काशन तरिका बमोजिम व्यापार मौज्जातको लागत गणना गर भनी निर्देशित (**Dictate**) गर्न मिल्ने देखिएन । त्यसैले यो शिर्षकको संशोधित निर्धारण न्यायोचित र कानून सम्मत नदेखिँदा बदर उल्टी हुने देखियो। अब करदाताले विगतका वर्षहरूमा कुन तरिकाबाट गणना गरेको रहेछ ? यो आर्थिक वर्षमा गणना तरिकामा आफू खुशी परिवर्तन गरेको हो वा होइन ? आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ को उपदफा (८) को खण्ड (क) बमोजिमको भारित औषत लागत तरिका बमोजिम व्यापार मौज्जातको लागत गणना गरेको छ वा छैन भन्ने सम्बन्धमा जो जे बुझ्नु पर्छ बुझी कानून बमोजिम पुनः संशोधित कर निर्धारण गर्न शुरु ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरमा पठाउन उपयुक्त हुने देखियो।

१५. करदाताको चौथो पुनरावेदन जिकिर समेत कच्चा पदार्थको अन्तिम मौज्जात कम मूल्यांकन गरी बढी व्यापार मौज्जातको लागत खर्च कट्टी लिएको सम्बन्धमा रहेको नै देखिन्छ। कच्चा जुटको अन्तिम मौज्जात गणना आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ को उपदफा (८) को कानूनी व्यवस्था बमोजिम औषत लागत तरिका अवलम्बन गरी भएको हुँदा अन्तिम मौज्जात न्यून गरी बढी व्यापार मौज्जात लागत खर्च कट्टी नलिएको भन्ने करदाताको पुनरावेदन जिकिर रहेको देखिन्छ। ठूला करदाता कार्यालयबाट संशोधित कर निर्धारणको क्रममा उद्योगले प्रस्तुत आ.व. मा कच्चा पदार्थ (जुट) को अन्तिम मौज्जात ५,१२,००० के.जी.को मौज्जात मूल्यांकन रु.२,२९,१८,०००।- कायम गरेको तर कर परीक्षणको क्रममा कच्चा पदार्थको प्रति के.जी. औषत उपभोग गर रु.४४.७६ को आधारमा अन्तिम मौज्जातको मूल्यांकन गरेको देखिएकोले करदाताले

उक्त अन्तिम मौज्जातको पहिलो प्राप्ति पहिलो निष्काशन तरिका बमोजिम मूल्यांकन गर्दा रु.३५,८६,५६३।- वरावरको न्युन मूल्यांकन गरेको हुँदा उक्त रकममा खर्च कट्टी दिन नमिल्ने भन्ने व्यहोरा उल्लेख गरेको देखिन्छ। पुनरावेदक करदाताले कच्चा पदार्थको गणना औषत लागत बार्षिक दरबाट गरेको भनी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरलाई जवाफ दिएकोमा शुरु कार्यालयले उक्त तरिकाबाट कच्चा पदार्थको गणना गर्न करदाताले नपाउने र पहिलो प्राप्ति पहिलो निष्काशन तरिकाबाट मूल्यांकन गर्दा अन्तिम मौज्जातको कम मूल्यांकन भयो भनी निकालिएको निष्कर्षको आधार र कारण के हो भन्ने कुरा मिति २०७४।११।१६ को निर्णयमा खुलेको देखिएन। उक्त निर्णय उपर परेको करदाताको प्रशासकीय पुनरावलोकनको निवेदनमा निर्णय गर्ने क्रममा पनि आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकले करदाताले अवलम्बन गरेको औषत लागत बार्षिक दर तरिकाबाट कच्चा पदार्थको मौज्जात लागत गणना गर्न नपाउने कुनै ठोस आधार उल्लेख गर्न सकेको देखिएन। त्यस्तो आधार र कारण विनाको निर्णयलाई न्यायोचित मान्न नमिलेकोले उल्टी गरी यो शिर्षकमा पुनः आधार र कारण सहित संशोधित कर निर्धारण गर्नु भनी फाइल ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरमा पठाउन उपयुक्त हुने देखियो ।

१६. करदाताको पाँचौ पुनरावेदन जिकिर कर्मचारीको पारिश्रमिक तथा अन्य सुविधा खर्च कट्टीका सम्बन्धमा रहेको देखिन्छ। ठूला करदाता कार्यालयबाट संशोधित कर निर्धारणको क्रममा करदाताले प्रस्तुत आ.व.को नाफा-नोक्सान अनुसार कर्मचारीको पारिश्रमिक तथा अन्य सुविधा वापत रु.३,३५,९८,९८६।- खर्च कट्टी लिएको तर कर परीक्षणको क्रममा करदाताले कर्मचारीको पारिश्रमिक आय गणना विवरणमा रु.३,०४,८२,५४८।- मात्र समावेश गरेको देखिएकोले बढी दावी गरेको खर्च रकम रु. ३१,१६,४३८।- मा खर्च कट्टी नपाउने भन्ने आधार उल्लेख गरेको देखिन्छ। विपक्षी कार्यालयबाट उत्पादनतर्फको संचयकोष थप शीर्षकमा देखाईएको रु.२६,२४,६९४।- मा फ्याक्ट्री स्टाफ संचयकोष वापत रु.२,१८,३३२।- मात्र रहेको साथै कर कार्यालयले रु.२४,०६,३६२।- रकम कामदारहरूको संचयकोष रकमलाई जोडी फरक देखाईएको र रु.७,१०,०७६।- नमिलेको रकम कामदारको ज्याला भुक्तानी शीर्षकमा प्रविष्ट भएको हुँदा बढी खर्च कट्टी नलिएको भन्ने करदाताको पुनरावेदन जिकिर रहेको देखिन्छ। करदाताले कानून बमोजिम गरी खर्च कट्टी लिएको भन्ने तर्क प्रस्तुत गरेको भएतापनि कर परीक्षणबाट बढी खर्च दावी गरिएको रु.३११६४३८।- बढी हुनुको ठोस कारण र आधार पेश गरी खर्च पुष्टी गर्न सकेको नदेखिँदा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ तथा दफा १५ बमोजिम बढी दावी गरिएको कर्मचारी पारिश्रमिक तथा अन्य सुविधा वापतको खर्च कट्टी अमान्य हुने गरी भएको सुरु निर्णय कानून सम्मत नै देखिन्छ।

१७. करदाताको छठौं पुनरावेदन जिकिर ठूला करदाता कार्यालयले अन्तिम कर निर्धारण आदेशको क्रममा गत आ.व.को नोक्सानी वापतको रु. २,८७,२८,७३४।- खर्च कट्टी नपाउने भनी लिएको आधार त्रुटिपूर्ण भएको हुँदा बदर हुनु पर्ने भन्ने सम्बन्धमा रहेको देखिन्छ। करदाताले प्रशासकीय पुनरावलोकनको निवेदनमा समेत यो प्रश्न उठाएको र आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकले गरेको मिति २०७६।१०।१२ को निर्णयमा नोक्सानी कट्टी सम्बन्धमा निवेदनले लिएको जिकिर तथा प्रमाणको छानविन, विश्लेषण एवं भिडान गरी पुनः संशोधित कर निर्धारण गर्नको लागि कार्यालयमा पठाउनु पर्ने ठहर्छ भनी निर्णय भएको देखिँदा यो पुनरावेदन जिकिरबारे थप बोलिरहनु परेन ।
१८. करदाताले विक्री खर्चमा समावेश विभिन्न खर्च शीर्षकमा लिएको खर्च कट्टीका सम्बन्धमा सातौं पुनरावेदन जिकिर लिएको देखिन्छ। उद्योगको मुख्य तयारी वस्तु विक्री गरी आय आर्जन गर्ने प्रक्रियामा तेस्रो मुलुक निर्यात गर्दा लागेको भाडा खर्च, एजेन्टलाई कमिशन भुक्तानी खर्च, भन्सार कार्यालयले लिने खाली ट्रक प्रवेश शुल्क तथा तयारी माल बोकेको ट्रकको पार्किङ्ग शुल्क एवं स्थानिय विक्री गर्दा करार कामदारबाट तयारी माल ट्रक तथा ट्याक्टरमा लोड गर्दाको खर्च जस्ता मुनासिव खर्च नै विक्री खर्चमा दावी गरेको हुँदा उक्त खर्च वापतको रकम कट्टी पाउनु पर्ने भन्ने करदाताको पुनरावेदन जिकिर रहेको देखिन्छ। ठूला करदाता कार्यालयबाट संशोधित कर निर्धारणको क्रममा करदाताले नाफा-नोक्सानको अनुसूची-११ मा विक्री खर्च अन्तर्गत दावी गरेको तेस्रो मुलुक निर्यात गर्दा लागेको खर्च, Brokerage Expenses, Empty Lorry Charge, Freight Charge, General Expenses तथा Inland Clearing Depo खर्चहरूलाई पुष्टि हुने प्रमाण तथा कागजात कर परीक्षणको क्रममा पेश नगरेकोले आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३(ग) बमोजिम दावी लिएको रकम रु.३४,०५,८४५।- मा खर्च कट्टी दिन नमिल्ने भन्ने आधार उल्लेख गरेको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३(ग) मा कुनै व्यक्तिले कुनै आय बर्षमा कुनै व्यवसाय वा लगानीबाट भएको आय गणना गर्ने प्रयोजनको लागि यस ऐनको अधीनमा रही कारोवारसँग सम्बन्धित व्यवसाय वा लगानीबाट आय आर्जन हुने कार्यमा भएका खर्चहरू कट्टी गर्न पाउनेछ भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ। करदाताले आफ्नो पुनरावेदन जिकिरमा मागदावी लिएको खर्च कट्टी रकम आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ बमोजिम रहेको भनी जिकिर लिएको भए पनि दफा ८१(१)(ग) बमोजिम खडा गरिएको उक्त खर्च पुष्टि गर्ने प्रमाण तथा कागजात पेश गरेको देखिएन। यस अवस्थामा सुरु कर कार्यालयबाट करदाताले उल्लिखित शिर्षकमा गरेको खर्चलाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ अनुसारको वास्तविक र यथार्थ खर्च मान्न नमिलेको भनी खर्च कट्टी दिन नमिल्ने ठहर गरेको निर्णयलाई अन्यथा भन्न मिलेन।

१९. करदाताको अन्तिम पुनरावेदन जिकिर मिसम्याचका सम्बन्धमा रहेको देखिन्छ। ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारण आदेशको क्रममा उद्योगको प्रस्तुत आ.व.को मिसम्याज भिडान गर्दा एस.लाल एण्ड सन्सले रु.२३,५५,७५२।- को विक्री देखाएको सम्बन्धमा करदाताबाट पेश भएको लेजर अनुसार रु.१७,७८,१५७।- को मात्रै खरिद देखिएको हुँदा रु.५,७७,५९५।- ले खरिद फरक परेको हुँदा उक्त खरिदलाई लागत खर्च दिई सो मा प्रा.लि.को यस आ.व.को कुल मुनाफा १०.४९ प्रतिशतले हुने रु.६०,५८९।- थप विक्री मानी सोही ऐनको दफा ७ को उपदफा (२) को खण्ड (ग) बमोजिम आयमा समावेश गर्नुपर्ने भन्ने आधार प्रकट गरेको देखिन्छ। कर परीक्षणको क्रममा करदाताले पेश गरेको लेजर बमोजिम करदाताले प्रस्तुत आ.व.मा एस.लाल एण्ड सन्स (स्थायी लेखा नं.३०००७०८७५) बाट रु.१७,७८,१५७।- रकम वरावरको खरिद गरेको देखिए तापनि आय विवरणको अनुसूची-१३ मा सो खरिद रकम प्रविष्ट गरेको देखिदैन। कर कार्यालयको Officer Portal System बाट हेर्दा स्थायी लेखा नं.३०००७०८७५ भएको एस.लाल एण्ड सन्सले पुनरावेदक करदातालाई रु.२३,५५,७५२।- वरावरको विक्री गरेको भन्ने व्यहोरालाई अनुसूची-१३ मा प्रविष्ट गरेको देखिन्छ। यसरी खरिदकर्ता र विक्रीकर्ताको खरिद विक्री भिडानबाट पनि खरिद विक्री रकममा भिन्नता देखिन आउँछ। साथै प्रस्तुत विवादका सन्दर्भमा करदाताले एस.लाल एण्ड सन्स (स्थायी लेखा नं.३०१६४४०८७७) सँग मिसम्याच देखिएको रकमको सम्बन्धमा खरिद विजक, लेजर, कन्फर्मेशन पत्र लगायतको प्रमाण पेश गरी आफ्नो दावी प्रमाणित गर्न सकेको नदेखिँदा प्रणालीबाट देखिएको मिसम्याच रकम आयमा समावेश गरेको निर्णय परिवर्तन हुन सक्ने आधार देखिन आएन।
२०. तसर्थ करदाता श्री रघुपति जुट मिल्स लिमिटेड (स्थायी लेखा नं. ३०००३८०८६) को आ.व. २०७०।०७१ को संशोधित कर निर्धारण गर्दा ठूला करदाता कार्यालयबाट packing material को वढी लागत खर्च दावी गरेको भनी खर्च नपाउने र कच्चा पदार्थको अन्तिम मौज्जात मूल्याङ्कनलाई मान्यता नदिई अधिक मूल्यलाई आयमा समावेश गर्ने गरी मिति २०७४।११।१६ मा भएको निर्णय र सोही निर्णय सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७६।१०।१२ मा भएको निर्णय समेत उक्त दुई शीर्षकको हकमा मिलेको नदेखिँदा केही उल्टी भई पुनः संशोधित कर निर्धारण गर्न शुरुमा पठाउनु पर्ने ठहर्छ। अन्य शीर्षकको हकमा करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। अरूमा तपसिल बमोजिम गर्नु।

तपसिल खण्ड

१. माथी ठहर खण्डमा उल्लेख भए बमोजिम पुनरावेदक करदाता श्री रघुपति जुट मिल्स लिमिटेड (स्थायी लेखा नं. ३०००३८०८६) को आ.व. २०७०।०७१ को

संशोधित कर निर्धारण गर्दा ठूला करदाता कार्यालयबाट packing material को वढी लागत खर्च दावी गरेको भनी खर्च नपाउने र कच्चा पदार्थको अन्तिम मौज्जात मूल्याङ्कनलाई मान्यता नदिई अधिक मूल्यलाई आयमा समावेश गर्ने गरी मिति २०७४।११।१६ मा भएको निर्णय र सोही निर्णय सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७६।१०।१२ मा भएको निर्णय समेत उक्त दुई शीर्षकको हकमा केही उल्टी भई पुनः संशोधित कर निर्धारण गर्न शुरुमा पठाउने ठहरी फैसला भएकोले प्रस्तुत फैसलामा उल्लेख भएको शीर्षकमा जे जो बुझ्नु पर्छ बुझी पुनः निर्णय गर्नु भनी प्रस्तुत फैसलाको प्रतिलिपी सहित ठूला करदाता कार्यालयमा लेखी पठाईदिनु।

२. माथि प्रकरण नं. १७ मा उल्लेख भए बमोजिम आन्तरिक राजस्व विभागको मिति २०७६।१०।१२ को निर्णयानुसार नोकसानी कट्टी शीर्षकमा पुनः संशोधित कर निर्धारण गर्नु भनी ठूला करदाता कार्यालयलाई लेखी पठाईदिनु।
३. फैसलाको प्रतिलिपी सहित फैसला भएको जानकारी बिशेष सरकारी वकिलको कार्यालय काठमाण्डौलाई पठाईदिनु।
४. प्रस्तुत फैसलाको विद्युतिय प्रति यस न्यायाधिकरणको सफ्टवेयरमा अपलोड गरी फैसलाको पीठमा जनाउनु।
५. सरोकारवाला पक्षले फैसलाको प्रतिलिपी माग गरेमा लाग्ने दस्तुर लिई नियमानुसार प्रतिलिपी दिनु।
६. प्रस्तुत पुनरावेदनको दायरीको लगत कट्टा गरी शुरु मिसिल ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुर पठाई रेकर्ड मिसिल अभिलेख शाखामा बुझाईदिनु।

टेकप्रसाद ढुङ्गाना
(अध्यक्ष)

उक्त रायमा मेरो सहमती छ।

बासुदेव खनाल
(लेखा सदस्य)

फैसला तयारीमा सहयोग गर्नुहुने:-

शाखा अधिकृत: प्रमोद रिजाल

ईति सम्बत् २०८० साल बैशाख १२ गते रोज ३ शुभम् -----

फैसला प्रमाणिकरण मिति:-

प्रमाणिकरण गर्ने लेखा सदस्य:-

राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम ललितपुरको छाप